

Eeva K. Kallio (ur.)

DEVELOPMENT OF ADULT THINKING: INTERDISCIPLINARY PERSPECTIVES ON COGNITIVE DEVELOPMENT AND ADULT THINKING

Routledge, 2020

Urednica in soavtorica knjige Eeva K. Kallio tematsko področje kognitivnega razvoja odraslih spremlja že od samega začetka svojega znanstvenega dela. Njegove pojme prikazuje kot kompleksne in večdimenzionalne ter jih skuša razložiti s pomočjo različnih ved, kot so psihologija, filozofija in izobraževalne znanosti. V svojem delu se posveča tako zgodovinski podlagi, kjer sistematično primerja ugotovitve različnih avtorjev in jih nato združi v smiselno celoto, kot tudi sedanjim trendom raziskovanja. Podaja tudi primere za lažje razumevanje, priporočila glede izrazoslovja ter spodbuja diskusijo in odpira vprašanja za nove raziskave.

Knjiga *Development of adult thinking* prikazuje holističen pogled na razvoj odraslih, ki zajema razvojni, moralni, izobraževalni, filozofski in socialno-psihološki vidik, teme v njej pa so razdeljene na tri dele, in sicer: *Kognitivni in moralni razvoj odraslega, Perspektive učenja odraslih* ter *Odprta vprašanja in novi pristopi*. Namen avtorjev je bil opisati nekaj osnovnih modelov in teorij v povezavi s paralelnimi pristopi, ob tem pa razširiti pogled in spodbuditi nadaljnja vprašanja o razvoju razmišljanja in procesov učenja odraslih. Knjiga tako prikazuje različne vidike in raziskovalne dileme z namenom zagotavljanja integrativnega pogleda na kompleksne fenomene, ki jih obravnava. Teme in poglavja se med seboj povezujejo in nadgrajujejo, v ospredju pa ves čas ostaja kognitivni razvoj odraslega. Tako urednici in avtorjem uspe obdržati rdečo nit skozi celotno besedilo, kljub razgibanosti in raznolikosti obravnavanih (pod)tematik.

Prvi del knjige se osredotoča na tematiko razvoja mišljenja. V ospredju so teorije avtorjev, kot so Piaget, Perry, Kohlberg in Gilligan. V uvodu avtorica Kallio predlaga, da se za opis kognitivnega razvoja odraslih namesto izrazov »postformalno« in »relativistično-dialektično mišljenje« uporablja izraz »integrativno mišljenje«. Ta izraz ne zajema le predpostavk o znanju, ampak tudi okoliščine, kot so volja, čustva, procesi, eksistencialni pomeni itd. Besedilo je odličen uvod v nadaljnja poglavja, saj prinaša temeljne razlage obravnavanih pojmov skozi bistvene teorije pomembnih raziskovalcev. V nadaljevanju knjiga odgovarja na zanimivo vprašanje, kako sta kognitivni področji mišljenja in znanja povezani ter ali obstaja medsebojna odvisnost med logično-vzorčnim mišljenjem in prepričanji o

znanju. Razprava se razširi na možnosti integracije posameznikovih perspektiv osebnih epistemologij in družbenih predstavitev v nadaljnjih raziskavah. Prvo tematsko področje se smiselno zaključí s širšim pogledom na polje moralnega mišljenja in razvoja, predvsem z vidika nadgradnje Kohlbergove in Gilliganove teorije.

Drugi del se dotika nekaterih modelov, povezanih z učenjem odraslih, konceptualnimi spremembami, tihim znanjem in strokovnim znanjem. Najprej avtorja Murtonen in Lehtinen predstavita zgodovinski pogled na učenje predvsem s filozofskega vidika, temu pa se pridružijo naravoslovni pogled, vedenjske teorije in sociokulturni pogled. Ločeno opišeta kognitivne teorije učenja odraslih na nivoju posameznika ter tudi v širšem, socialnem in kulturnem kontekstu, kar služi kot podlaga za razumevanje nadaljnjih poglavij. V tem delu je predstavljen integrativni model modrosti v strokovni praksi, tudi s slikovnim prikazom. V njem avtorji integrativno mišljenje in reševanje problemov prikažejo kot osrednja procesa v modrosti v povezavi s strokovnim znanjem, kot tretji temeljni proces pa postavijo družbeno odgovorno delovanje in sodelovanje za skupno dobro. S tem modrosti ne vidijo zgolj kot individualni fenomen, temveč kot družbeni pojav.

Tretji del zajema kritično evalvacijo in predstavlja epilog celotnega dela. V njem se tako odpira razprava o epistemološkem razvoju, uvajanju in vrednotenju empiričnih metod ter razprava o metodoloških in teoretičnih izzivih. Predstavljene so alternativne metode za prihodnje raziskave in poudarjena je nujnost povezovanja med teoretičnimi, metodološkimi in empiričnimi pogledi pri raziskavah epistemskih konceptov. Tako kot skozi celotno knjigo avtorji tudi v tem delu najbolj zagovarjajo večperspektivni pristop, saj trdijo, da obstaja nujna potreba po razvoju in izdelavi avtentičnih in kombiniranih metod. Glede na večdimenzionalnost obravnavanih tematik tudi sama vidim najboljši pristop k raziskovanju področja skozi kombinacijo različnih metod in povezovanje različnih disciplin (psihologija, sociologija, filozofija, pedagogika). Če tega ne upoštevamo, pomembni vidiki (denimo učenja) ostajajo spregledani. Nadalje avtorji razpravljajo o sistemskih teorijah in hkrati pod vprašaj postavljajo na posameznika usmerjen pristop, ki mu sledijo številni kognitivni modeli (odraslih), ter s tem pozivajo k večji pozornosti pri nadaljnjih raziskavah na nivoju sistemov, družbe, situacije in sodelovanja. V zadnjem, sklepnem poglavju pa avtorja Tuominen in Kallio v ospredje postavljata nujnost teoretične natančnosti, predlagata analizo zrelega razmišljanja odraslih skozi integracijo namesto s perspektive epistemološkega relativizma in dialektičnega mišljenja ter pozivata k odprtju razprave glede pojmovanja relativizma in relativistično-dialektičnega mišljenja.

Knjiga predstavlja težave vsakdanjega in znanstvenega razmišljanja, različne miselne vzorce, koncepte, vrednote, socialne relacije in eksistenčna vprašanja. Opisane so nekatere najpomembnejše kognitivne psihološke teorije in teorije učenja odraslih. Delo je zato velikega pomena za študente in raziskovalce na področju kognitivnega razvoja odraslih in je lahko podlaga za mnoga nadaljnja raziskovanja, saj spodbuja diskusijo in odpira nova vprašanja.